

Csernoch László Professzor Úrnak
Országos Doktori Tanács
Elnök

Tisztelt Elnök Úr, tisztelt Országos Doktori Tanács!

A komplex vizsga feltételrendszerének előkészítésével megbízott kollégák munkája elismerése mellett az alábbi észrevételeket szeretném tenni a benyújtott javaslattal kapcsolatban. Nem hallgatom el, hogy ezeket az észrevételeket sok tekintetben a Közép-európai Egyetemen közel 20 éve működő, amerikai rendszerű doktori képzések tapasztalata motiválja (ahol a „comprehensive exam” bevett gyakorlat), abban a reményben, hogy azt az ODT legalább részben adaptálhatónak találja.

A képzési rendszer átalakításának kapcsán deklarált szándékból indulok ki, ti. hogy a komplex vizsga funkciója a hallgatók „szűrése” abból a szempontból, hogy számítani lehet-e a disszertáció elkészítésére. Ennek alapján a vizsga hangsúlya minden más szempontot háttérbe szorítva **az adott disszertációs projekt megvalósíthatóságának, illetve a hallgató konkrétan a disszertáció kivitelezésére való felkészültségének felmérésén** kell hogy legyen.

Idegen nyelvi követelmények. Mi indokolja, hogy a fokozatszerzés követelményeinek teljesítését már a komplex vizsgára előírjuk (kvázi 3 évvel a fokozatszerzést megelőzve)?

Vizsgabizottság elnöke. Indokolt lenne a rugalmasság, a fenti funkcióból kiindulva a cím helyett a disszertáció tágabb témájával kapcsolatos járatosság kellene hogy legyen az elsőrendű szempont, nem garantált, hogy ennek egy egyetemi tanár vagy akadémiai doktor adott esetben jobban megfelel, mint más, fokozattal rendelkező kolléga; a megszorítás többé-kevésbé kizárja a lehetőségét, hogy külföldi legyen az elnök (n.b. a jelenlegi szabályozás szerint pl. ha a doktori iskola vezetője külföldi, a „megfelelő tapasztalat” az elvárás, nem a cím).

Témavezető kizárása a vizsgabizottságból. Megfontolandó. Azon a feltételezésen alapul, hogy a témavezető elfogult? A fenti funkcióból kiindulva éppen ilyen megalapozott az a feltételezés, hogy a disszertáció területét a témavezető ismeri a legjobban (azért ő a témavezető), így éppen akár a legkritikusabban viszonyulhat hozzá. Ellentétben a doktori védelemmel, amelynek idejére feltételezhető (elvárható), hogy a témavezető már minden, a disszertációval kapcsolatos mondanivalóját a jelölt tudomására hozta (aki az értekezésbe ezeket beépítette), a komplex vizsga fázisában a témavezetőnek építő szerepe lehet.

Vizsga tartalmi kérdései. Messzemenően nem értek egyet a „vizsgatárgyak” fogalmával és alkalmazásával, különösen azzal nem, hogy ezeket a képzési tervben meg kellene (sőt, lehetne) határozni. Ismét a fenti funkcióból kiindulva a vizsgát rugalmasabban, kreatívabban kellene felfogni, annak konkrétan a disszertációs projekthez „igazítottan” kellene lennie, ahelyett, hogy iskolás módon „tárgyakból” vizsgáztatnánk a hallgatót. „Tárgyakat” a képzés első két évében a kurzusokon lehet és kell oktatni illetve tanulni, és a róluk szerzett tudást ezek keretében számon kérni. A vizsga elméleti részének ellenben ennél problémaérzékenyebb módon azt kell felmérnie, hogy a hallgató birtokában van-e azoknak

az elméleti, módszertani ismereteknek, amelyek az adott téma komplexitásának felmérésére és az azzal való megbirkózásra képessé teszik; a tematika kialakításának személyre szabottan, a hallgató, a témavezető és más belső és külső tanácsadók együttműködésében és dialógusában (esetleg szervezett tutoriális foglalkozás keretében) kellene megtörténnie, amelynek eredménye a disszertációs projekt körül „koncentrikus körökben” elhelyezkedő vizsga-tematika, specifikusan illeszkedő szakirodalom alapján. Ez kétségkívül lényegesen munkaigényesebb – de doktori képzésről beszélünk. Olyan doktori képzési rendszerekben, amelyekhez szeretnénk, ha Magyarország felzárkózna, hasonlóképpen történik. A „disszertációs rész” valóban legyen a disszertáció tervezetének afféle megvédése, ahogy az a tervezetben szerepel, de ezt fogalmilag és a gyakorlatban is el lehet választani az elméleti rész iméntiek szerint átgondolt változatától.

Értékelés. Hagyjuk meg a lehetőséget arra, hogy a vizsga értékelése az említettek mellett egyszerűen „megfelelt / nem felelt meg” legyen. A doktori fokozat minősítése továbbra is a disszertációban foglalt tudományos eredmények értékét tükrözze. Ne legyen bizonyítvány, amely kumulatív átlagot von. A komplex vizsga értékelése feltételes módban se befolyásolja a doktori fokozat minősítését.

Tiszteletteljes üdvözlettel,

Kontler László
rektorhelyettes, a CEU/KEE doktori tanácsának elnöke

Budapest, 2016. február 10.